ראש המפד"ל זבולון המר לנשיא ולראש הממשלה:

"מצב לא רציונאלי גורר צעד לא רציונאלי"

בסוד שיח

מאת שגיא שיף

ראש המפד"ל, ח"כ זבולון המר ממעט לדבר בתדירות הזו ובטחון של הכנסת ואת השגותיו וספקותיו הוא מעלה בדרך כלל בשיחות ישירות עם הנוגעים בדבר. זאת, כדי להשיג תכלית. משום שישיבות הדעה עצמן, הן כלי לעימות בין אופוזיציה לקואליציה "טוקבילי" לתקשורת. השבוע הרג ח"כ המר ממנהגו, כדי להגן על כבודם של הרבנים שעמדו מאחורי "פסק הרבנים" ולשמש פה למתיישבים בי"ש, שהשמאל משתלח בהם דבר יום ביומו וזוועד להזעזם מהקונצנזוס.

התנתות התקשורת האלקטרונית, הבליטו בעיקר את חילופי הדברים הקשים בין זבולון המר לבין תגי מרום מיפעת בנוכחותו של ראש הממשלה, יצחק רבין, בגלל הפיקנטריה שהיה בהם. אלא שח"כ המר ניצל את במת הוועדה, כדי להרוף את הביקורת על הרבנים שעמדו מאחורי "פסק הרבנים" ולתאר נכחה את מצבם הקשה של מתיישבי י"ש. דבריו של ח"כ המר לא הפריעו ונקרו דברי אמת.

ראש הממפ"ל חזר על אמיתתו המבהילה הידועה של מנו ראש עיריית תל-אביב לשעבר, אברהם ביראר ז"ל, ש"כל הריב התחיל כשהוא החזיר לי סטירה...". הממשלה הזאת - אמר - מביאה במ"מ את הפלשתינאים את המתיישבים לייאוש ומסילא לפעולות של יאוש. המתנחלים חשים בצדק שהם בריב בחוגרו. הם אינם יודעים מה יהיה גורלם ומרגישים מופקרים ביטחונית. זה פשוט משגע אותם. הם מבינים שבטחונם אינו מעניין את קובעי המדיניות המכניסים אותם לאי ודאות וחששות אסיתיים לחייהם וחיי ילדיהם. ומצב לא רציונאלי גורר צעדים לא רציונאליים. ומכאן, שכל הסיסמאות הקיצוניות ייקלטו, בגלל שאלת הבטחון הקיומי והביקורת אין הבטחה בטחון המתיישבים. כשהנגב של האנשים - הטעים ח"כ המר - חייב לבוא לידי ביטוי מלא במ"מ וראי אפשר להסכים לנסיגה מבלי להבהיר במדויק איך הבטחה במ"מ בטחון המתנחלים בכל שלב של הנסיגה. רמם של המתנחלים בראשם של המפקידים אותם, וכדאי לסמן בבירור את סולם העדיפות והאחריות.

כאן עבר ראש המפד"ל לתיאור ליסוק הרבנים. "בקונסנסוס הזה, צריך להבין את דעתם של הרבנים הפועלים על-פי מצפונם והראים תורה להגן על חייהם של המתיישבים, ומכאן הריבוים על "פרי אחרי". בכל חברה הבו העליון הוא הבו המצפוני וכאן הרי קיימת שאלה מצפונית עליונה. כפי שהשמאל הרגיש וכאי בקרים מסריסים לקרוא למרה".

ח"כ המר שהיה נרגש, הזכיר בין היתר, את דבריו של יעקב חזן ז"ל (מפ"ם) שהצהיר בשעתו: לא נצייית אם תעצרו את הצבא הזורם...

"למפלגה אין זה פשוט לומר באופן נורף אל תצייתו, אבל בשום אופן אין לגנות את הרבנים הפועלים על-פי צו מצפונו שלא להפקיר את החיים. מדובר הרי באותם רבנים שהזכיר כל חייהם את תלמידיהם לאהוב את המדינה, את צה"ל וחיזכו ללכת לקבורה ואותם כך בהינף יד מתנפלים ופוראים לפרק את יסיבות ההסדר כאשר שום תלמיד עוד לא הפר שום דבר? אתם מפרקים את המשפחה, מפרקים את ירושלים, מפרקים את הציונות ואת המדינה. זאת שערורייה לחשוב על סתימת-פה לרבנים. מדינת-ישראל תשורר רוצחים, מחבלים וחכנים לבית הסוהר רבנים על שהבעיו את דעתם?

דבריו של ראש הממפ"ל לא הופרעו גם כאשר הסיח: "זו צביעות איך הממשלה השמאל מפארים ומשבחים את הרבנים, מזאריך ומחלילתומכים בהלילו, גם כאלה שלא שידחו בצה"ל, ואילו את הרבנים המתנגדים למהלכי הממשלה מכנים "אייטולות". דברי הסר בוועדה.

שני סיפורים על "מוטה"

אין סוף של שמועות מופצות על חצוואה שהשאיר אחריו מרדכי "מוטה" נור ז"ל, שלמיטב הידיעה אין לחן בסיס. העקשנית שבהן אומרת, כי "מוטה" השאיר בכתובים דברים המבטאים את מורת רוחו מיחס הממשלה למתנחלים ומהוזותיהם המפליגים לפלשתינאים. כל הבדיקות העלו, כי אין לזה כל יסוד. לעומת זאת, ישנן עדויות חיות על רמזים עבים כקורת בית הבד שרמז "מוטה" בשיחות עם חברים, לאו דווקא מתנחלים, כי אין הוא מאשר ממחלקי המחשלה וכי אם חדבר היה תלוי בו, הדברים היו נעשים אחרת. לפני כחודש ימים קיים ח"כ חן פורת שיחה עם "מוטה" במזגון חברי הכנסת ובמחלקה ביקש פורת שהממשלה לא תמסור את ה"הרודיון" לידי הפלשתינאים, משום חשיבותו ההסטורית והיותו אתר עתיקות שנשתייב היחידי אן לוותר עליו. "מוטה" נתן לפורת להתבטא עד שמיצה את העניין, ואז במשפט קצר אחד סיכם את השיחה וקם מהשולחן "חבר" - אמר סגן שר הבטחון - "עוד אתה מדבר אתי על ה"הרודיון", תתקין כבר עכשיו להיאבק על קבר רחל". פורת קם מהשיחה מוכה הלם, משום שידע כי "מוטה" אינו מדבר סתם ומאותו רגע החל פורת בשורה ארוכה של פעולות, כדי למנוע פגיעה ב"קבר רחל". היו עוד רמזים רבים לאורך כל המו"מ המדיני מצדו של "מוטה" לתביוני ביש"ע, כי המצב הרבה יותר נרוע מכפי שהוא נראה וזהו כנראה הבסיס לסיפור הצוואה השניה.

"מוטה" היה בעל לב יהודי חם ועם רגישות של יהודי והדבר מצא את ביטויו גם מתחת לשיריון של מפקד ואיש צבא עז ואמיץ. מספר אליעזר שפר (חבר הנהלת הסוכנות היהודית) שאסף שעות רבות במחיצתו של "מוטה" בעת שרותו בצנחנים.

"מוטה", כידוע, היה מ"פ פלוגה ד' בצנחנים, שהיתה מיוחדת בהרכבה האנושי: קיבוצניקים ויוצאי שכונת התקווה, "מוטה" טיפח במיוחד. אל הפלוגה הזאת "נפל" בחור מדרום אמריקה, שהגיע לארץ ללא הורים והתנדב לצנחנים. התיידדתי עם הצעיר הזה, שכישוריו הטבעיים לא התאימו, בלשון המעטה, לצנחנים של אותם הימים. באחד הערבים יצאה הפלוגה לפעולת תגמול והבחור הנ"ל הסתתר, כדי שלא ישלחוהו עם הכוח היוצא. בשובם של הצנחנים מהפעולה עשה "מוטה" מסדר שבו התייצב גם הדרום אמריקני "מוטה" נתן הוראה לתלות לו, בפני כולם, את "הכנפיים" מהחולצה, כדי להשפילו ומיד גם גירש אותו מהגדוד למען ישמעו וייראו, שאין פחדנות בצנחנים בפרט ובצבא בכלל. ומאז לא ראיתי את הבחור ובלבי ירחמתי עליו משום שידעתי את מצוקתו, בחור חלש, ללא הורים, שנפל לכתובת הלא נכונה.

אחרי מלחמת ששת הימים הרכיב "מוטה" צוות מיוחד שהלך לאלמנות וליתומים לקראת הכנת ספר החטיבה. בצוות היו: ישראל הראל, מנחם מיכלסון, נחמן שירקין ואנכי הקטן. מדי פעם היינו באים לביתו של "מוטה", כדי להתייעץ בעניינים שונים הקשורים בספר החטיבה. באחת ההזדמנויות נשארתי אתו בחדר לבד והחלטתי לפרוץ מלבי את המיטען הרגשי לגבי אותו חייל מדרום אמריקה. ואז התלוים לי "מוטה" את הקטע החסר מהסיפור "אחרי שקרה מה שקרה והבחור נזרק מהגדוד" - סיפר "מוטה" - "הצלחתי במאמצים מרובים לאתר את המקום שבו הוא התגורר, ואז עשיתי מאמץ נוסף והעליתי את הבחור על מטוס והחזרתי אותו להוריו בדרום-אמריקה. הרגשתי מצד אחד חובה להנחיל לחיילים שאין ערוכה ואין פחדנות ומצד שני המיתה לי את החובה האנושית כלפיו, בשל מצבו המיוחד וגם אותה מלאתי כפי שצריך היה".

יחסו לבני השכונות מטבריה ומ"התקווה" ראוי לספר מיוחד, כשם שאותו יקדישו פרק מיוחד לשילוב הנדיר שאיפיין אותו, של מפקד אמיץ ונוקשה עם רגישות אנושית מהמעלה הראשונה. הנצב"ה.

הממש"ל אישר סירוב פקודה

הרב אבשלום קציר (תמ"מ - אל"מ) כיהן בצה"ל כרב אוגדתי, פיקודי וחיילי, וכמי שבקי ביחסי צה"ל - הלכה, חיפנה את השומת לבנו לפסקי הלכות צבא" מאת הרב הראשי לצה"ל, אלוף שלמה גורן, "בהתאם המטה הכללי / הרבנות הצבאית הראשית, על הפסקים מוטבע סמל צה"ל. בעמוד 62 של ה"פסקים" דן הרג"ש גורן צה"ל בידיון פקודה לחלל את השבת.

להלן הטקסט:

שאלה: כשמפקד פוקד עלי לבצע דבר מה החורך בחילול שבת, האם עלי לבצע את הפקודה או לסרב?

תשובה: א) מפקד הנותן פקודה הכרוכה עם חילול שבת, חייב לפני כן לתאם את הדבר עם הרב הצבאי או עם קצין הדת.

ב) במקרה ואין במקום רשות דתית מוסמכת (רב צבאי) לפסוק הלכה, על החייל לדרוש ממפקדו שידווינו את המצב הבטחוני אינו מרשה דחיית הפעולה, ואם אי בציעה עלול להביא לפגיעה במצב הבטחון של אנשים, מתקנים או כל רכוש של המדינה על-ידי האויב, רק אז מותר לו לבצע את הפקודה, **בתנאי שלא יחיה משוכנע החיפך מזה.**

ג) כמו-כן על החייל להשמיע למפקדו, שחילול שבת הוא מעוות שאינו ניתן לתיקון ולא ייתכן לבחון לפי הכלל, של ביקוע הפקודה מיד, ורק אחרי כן, אם החייל מוצא את הפקודה בכלתי מוצדקת או כפוגעת, יגיש קובלנה נגד מפקדו, מאחר ובמקרה זה הדבר אינו ניתן להחזרה אחרי שהחילול-שבת נעשה.

עד כאן ציטוט מהפסקים.

מכל הניל עולה, כי צה"ל לדוותיו הכיר במעמד שיש לרב בכל הקשור ליחסי צבא-הלכה. ומכאן שאם תפיסת הרבנים היא, שנשא פיגוי מחנות צה"ל ושובים הוא בניגוד להלכה, הרי שאין הבדל בין חילול שבת, בשר וחלב לבין שוניים הפיגויים.

לא היה רמטכ"ל או קצין צבא בכיר שחלק עד כה על אכותם של רבנים לפסוק הלכה בעניינים הלכתיים. נכון הוא שבעניין פיגויים קיימים חילוקי דעות בין רבנים. אבל, חיילים, דוגמת אחרתים, חייבים להישמע לרבנים המקובלים עליהם בענייני איסור והיתר.

הנה נתון שחור על גבי לבן, כי אין מדובר כאן בהקצנה של רבנים או של ציבור, או ביצירה חדשה. שכן, הכל מעוגן כבר בפקודות הצבא ובפסקים ההלכתיים שקיבלו את הנשפנקא של הצבא.

גיסו של הרג"ש גורן צה"ל, חגיר שאר-ישוב כהן שליטא, רבה הראשי של חיפה, פירסם בעקבות "פסק הרבנים" מאמר, שעניינו "הלכה ואין מורין כך". המאמר הזה התקבל בהסתייגות מרובה בחוגי "מרכז הרב" המקורבים לרב. הללו טענו, כי עניין הפיגויים אינו נכנס כלל לגדר של "הלכה ואין מורין כך", מאחר ומדובר כאן גם על ביטול מצוות עשה (נטישת ארץ-ישראל והעברתה לזרים) וגם בפיקוח-נפש: סיכון הזאחרים היהודים בישובים בירש וגם את אזרחי הארץ כולה (וואדי קלט אינה הדוגמא הראשונה למציאות החדשה).

הרבנים שחיברו את פסק הרבנים התקשו גם להבין, מה צורך מצא ראש ישיבת "עטרת כהנים", הרב שלמה אביגר להודיע בממבי, כי לא יתם על הפסק. לדברי הרבנים שניבשו את הפסק, אף אחד לא יתם על הפסק הזה והוא פורסם כמסמך הלכתי לא יתום.

ביום חמשי שעבר, ביקר ראש הליכוד בביתו של הרא"ש שפירא שליטא בליוויית בן משפחתו רפסק הרבנים" היה אחד הנושאים שעלה על סדר הדיון. הרא"ש שפירא נפגע מהסתייגות ראשי הליכוד מהפסק עם פרסומו בתקשורת וזאת למרות שלא עיינו בו ולא שאלו איש מהרבנים למשמעות הפסק.

בין ראש הליכוד, ח"כ בנימין נתניהו לבין הרא"ש שפירא נוצרו יחסי אמון - והבנה והביקור ביום חמישי שעבר לא היה הביקור הראשון בבית הרא"ש שפירא. לפני מספר ימים ביקר ה"כ נתניהו בביתו של אחד האדמו"רים הספרדים הנודעים בליוויית חברי כנסת נוספים מן הליכוד (צפוניים) ושם זכה לברכה-הבטחה: כי הוא יהיה ראש הממשלה הבא של מדינת-ישראל. גם בביתו של אדמו"ר זה - לא היה זה ביקור ראשון ובימים הקרובים הוא אמור לבקר בביתם של שלושה אדמו"רים חברי מועצת גדולי התורה.

ביום שלישי אחה"צ נפגש זבולון המר עם נשיא המדינה, מר עזר ויצמן והוא הציג בפניו בפתיחות רבה יותר את מה שמציע ל"מתנחלים" ולרבנים. ח"כ המר סירב בתוקף להתייחס לדברי הנשיא בפגישה זו, אך לא יהיה זה היחור שהוא לנחש כי הנשיא היה שותף לכמה מהאמירות של ראש המפד"ל.

למחרת ביום ד' נפגש זבולון המר עם ראש הממשלה, יצחק רבין. למרות התהום האידאולוגית הפעורה בין שניהם, לפחות בסוגיה המדינית יודע מר רבין, כי ח"כ המר מבקש בכל מאודו למנוע אפילו סף של מלחמת אחים ח"י, או עימות שהכל יתחרטו עליו. ח"כ המר העלה את סוגיית "קבר רחל", שלגביה הממשלה מגלה אטימות מבהילה וקודעת קרע עם חלקים בעם שלא יתאחה שנות דור. כמו במקרה הקודם סירב ח"כ המר לנדב פרטים מהשיחה, אבל אם לשפוט על-פי שברי מלים, לפחות לגבי חלק מהנושאים הבטיח ראש הממשלה התייחסות רצינית.

בלשכתו של ראש הממשלה סברוהו, כי יש לסלא לאלתר את הזיל הריק שהותיר אחריו "מוטה" נור ז"ל ביחסי ממשלה - מתנחלים: ראש מועצת אפרת, יגן אחימן שוחה השבוע בארבע-עיניים עם ראש הממשלה בענין זה ונראה, כי כבר בימים אלה יייקבע המתאם המצאותו של אדם כזה בשבוע שעבר, למשל, היה מונע את הרעש המיותר סביב "הקרוונים" שהובלו לגבעת התיו באפרת ו"הקפיצה" כמה מהדורות חרשות ללא כל הצדקה.

תפילת המקובל שניבא ויודע מה שניבא

המקובל האלוקי, רבי סלמן מנצפי זצוק"ל, הוא שם דבר בקרב עדת יצהר עירק ולא רק. אין סוף של סיפורי "נשפתים" מסופרים עליו על היום הזה ובכל בית מכובד של שומרי מצוות מעדות המזרח, ניתן למצוא את "ארזה צדיקים" תפילות ובקשות שחיבר רבי סלמן מנצפי זצוק"ל, שהוא חמיו של המקובל ראש "שיבת "השלום", רבי חיים בצרי שליט"א.

באחת ההתנגות שנערכה בימים אלה בירושלים בהשתתפות "הראשון לציון" הגר"ש אליהו שליט"א, ביקש הרב מהנוכחים, שם שביהת הכסס תחת רגלי התען (לזכר חורבנה של ירושלים) לשאת תפילה שחיבר המקובל הרב סלמן מנצפי זצוק"ל. ניתן היה לחשוב, כי התפילה תוברה בימים אלה, בעקבות "ישום הסכם אוסלו ב' בשל האקסטרואליות שבה. אולם מסתבר, כי הרב המקובל חיברה זמן קצר לאחר מלחמת ששת הימים, כאילו ניבא את הנפשי. (רבי סלמאן מנצפי נפטר ב"ו שבט תשל"ח).

הנה קטעים מתפילה כ"ו שב"ארז צדיקים" הנושאת את השם: תפילה לשלום ארץ-ישראל. "רבש"ע, הנה באתי היום הזה להפיל תחינה לפניך בעד כללות עמך ישראל המפוזרים בארץ הקודש, השוודרים בארבע כנפות הארץ... ומה שבח לך נעזוב כי וכינו לראות עין בעין נסים ונפלאות שהנחלת לנו נגר אויבינו אשר זממו להשמידנו ולרשת נחלת אבותינו. ואתה בטובך הושעתנו להודיע אותם מגבולינו, מירושלים עיר קדשך וממצבת רחל אמנו ע"ה ומעזרת המכפלה אשר בחברון ומעזרת יוסף הצדיק ע"ה הקבור בשכם ומן ירדון סערה. ועתה קמו עלינו זדים ומבקשים לגזול מאתנו כל המקומות הקדושים הללו. ועינינו לך תלויות שתענו ותסתום פיות כל המקטרגים והצדים עלינו בין מלפעלה ובין מלמטה וקיים בנו מקרא שכתוב: כל כלי יצר עליך לא יצלה וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי, זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי נאם ה'.

הרב המפקד בא לברך את סקודו

בין הבאים למשכן הכנסת לברך את אחוד ברק על הצטרפותו לשולחן הממשלה, היה גם מפקדו לשעבר בתה"ד ו, הלא הוא ראש "סכון מאיר", הרב רב בינון שליט"א. הרב בינון היה קצין בבה"ד ו כאשר אחוד ברק התקבל לקורס קצינים, אלא שהיחסים התברייים בין השניים התחילו עוד שנים קודם לכן. השניים למדו באותה כיתה בקיבוץ "משכר השרון" ויחד סיילו ברחבי ישראל. עד היום, בכל יום שני נותן הרב בינון שיעור בתורת השבוע בקיבוץ "משכר השרון" שבו גדל. הרב בינון מספר, כי סבו של שר הפנים הורש"ס היה רוקח בסקצקוע, אך בסקביל הקריש עתים לתורה ואף זכה לסמיכה לרבנות מר' איזלה ספוניבז'. אותו סבא (מצד אביו) נרצח בידי אנטישמים במהלך ההתנפלויות השגרתיות שלהם על יהודים ובעלי חזות יהודית.

ברק עצמו התבטא לא אחת, לפי הרב בינון, כי "בלי יהדות אין לנו מה לעשות בארץ הזאת ובלי שורשים אין העץ יכול לגדול". במכתב אליו כותב הרב בינון, כי מן הראוי שבתפקידו כשר הפנים יקדיש כמה שעות בשבוע גם למראה הפנימי והתוכן הפנימי של המדינה.